

3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Dil Gelişimi ve Oyun Oynama Becerileri Üzerinde Televizyon İzleme Alışkanlıklarının Etkisi: Vaka Analizi

Makalenin

Geliş Tarihi / Received: 20.05.2019

Kabul Tarihi / Accepted: 23.05.2019

Özge ORAL*
Uğur TEKİN**

Öz

Bu çalışmada, televizyon izleme alışkanlığı, dil gelişimi ve oyun kavramları açıklanarak, televizyon izleme alışkanlığı bulunan çocukların dil gelişimleri ve oyun oynama becerileri arasında bulunan ilişkiye dikkat çekilmiştir. Günümüzde yapılan araştırmalar, televizyon izlemenin çocukların gelişimleri üzerine etkilerinin bulunduğunu ve televizyon izlemenin çocukları hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilen bir faktör olduğunu vurgulamaktadır. Bu olgu sunumunda, 3-6 yaş aralığındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının hem dil gelişimi hem de oyun oynama becerileri üzerine etkisi incelenmiştir. Çalışmanın katılımcı grubunu, İstanbul ilinin Bakırköy ilçesinde özel bir anaokuluna giden 5 kız, 5 erkek olmak üzere toplam 10 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma yöntemi olgu sunumu şeklinde tasarlanmıştır. Çocukların dil gelişim seviyelerinin belirlenebilmesi için Denver II Gelişim Tarama Testi kullanılmıştır. Ayrıca aileler ile derinlemesine görüşmeler yapılmış ve okul ortamında her bir çocuk tek tek gözlemlenerek değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları, her bir çocuğun televizyon izleme alışkanlıklarının dil gelişimleri ve oyun oynama becerileri üzerinde etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Uzun saatler televizyon başında vakit geçiren çocukların oyun oynama becerilerinde zorlandıkları, oyun oynarken kendilerini ifade edebilme becerilerinin geriden geldiği bulgularına ulaşılmıştır.

* ozgeorl@gmail.com, Özel Helin Anaokulu

**ugur.tekin@kent.edu.tr, Kent Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Dekan V. Prof. Öğretim Üyesi

Televizyonu kontrollü ve kısa süreli izleyen çocukların ise; kendilerini ifade edebilme becerilerinde problem olmadığı, televizyonda öğrendikleri oyunları günlük yaşamlarındaki oyun oynama sistemlerine aktardıkları bulgularına bulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Dil gelişimi, oyun, televizyon izleme alışkanlığı

The Effect of Television Monitoring Habits on Language Development and Play Skills of Children Between 3-6 Years: Case Study

Özge ORAL*

Uğur TEKİN**

Abstract

In this study, television viewing habits, language development, and game concepts are explained and attention is drawn to the relationship between children's language development and gameplay skills. Researches made today indicate that television watching has an impact on children's development and that watching television is a positive and negative factor for children. In this case report, the effects of television viewing habits on language development and gameplay skills of children aged 3-6 years were examined. The study group consisted of 10 children, 5 girls, and 5 boys, attending a special kindergarten in the Bakırköy district of Istanbul. Research qualitative research method is designed as a case presentation. Denver II Development Screening Test was used to determine children's language development levels. In addition, in-depth interviews were conducted with the families and each child was evaluated and evaluated in the school environment. Findings of the study revealed that each child's television viewing habits had an effect on language development and game playing skills. It has been found that children who spend time on television

---

* ozgeorl@gmail.com

** ugur.tekin@kent.edu.tr, Kent University

during long hours have difficulty in gameplay skills and that their ability to express themselves while playing is behind them. Children who watched the television for a short period of time; the problems they have learned on television, and the games they have learned on television are transferred to the gameplay systems in their daily lives.

Keywords: *Game, language development, television viewing habits*

Giriş

Genel tanımlama olarak dil, insanoğlunun en önemli özelliklerinden birisi olmakla birlikte, insanın çeşitli semboller eşliğinde yazılı ya da sözel olarak geliştirmiş olduğu iletişim kurma aracı olarak kabul edilmektedir. Konuşma yeteneği, yani dil, insanın en önemli niteliği olarak ele alınmaktadır. İnsan dil sayesinde duygu, düşünce, isteklerini bütün ayrıntıları ile dışa vurabilmekte ve dil sayesinde, insan bireyler ve toplumlar arasında iletişim sağlayabilmektedir. En etkili iletişim aracı olarak kabul edilen ve insana özgü olan dilin çok çeşitli tanımı yapılmaktadır.

Okul öncesi dönemde dil gelişimini etkileyen faktörler, cinsiyet, aile tutumu, televizyon ve tablet, ikizlik, zekâ, sosyo-ekonomik düzey, mizaç, oyun olarak ele alınmaktadır. Okul öncesi dönemde dil gelişimini etkileyen bir diğer faktörde televizyon ve bilgisayardır. Günümüz yaşantısında televizyon ve bilgisayara çocuklar üzerinde çok yoğun bir etkiye sahip olmakla birlikte ebeveynlerde çocukların daha fazla vakit geçirmesine fırsat vermektedir. Yapılan araştırmalara göre, üç yaş öncesi dönemde çok fazla televizyon izleyen çocukların gelişimsel olarak geriden geldiğini ve dil gelişimini olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir.

Okul öncesi dönemde dil gelişimi, dilin kazanılmasında en etkili uyaran oyundur. Çünkü dilin en temel işlevi, iletişim, muhakeme yapabilme ve ifade edebilme becerileri oyun yoluyla gelişimini sağlar. Konuşma becerisi olan ve olmayan çocukların oyun ile iletişim becerilerini hızlandırdıkları gözlemlenmiştir. Konuşmayan çocuklar oyun ile duygularını, dürtülerini, hayallerini ortaya koyarlar. Piaget'e göre dil ve oyun eş zamanlı olarak gelişmektedir.

Erken çocukluk döneminde oyun çocuğun bilişsel, sosyal, sembolik ve dil gelişiminin ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilir. Oyun yoluyla çocuklar gelişimlerinin gerektirdiği özellikleri kazanma olanağı bulur. Bu kazanımlar sırasında kendisini sözel ve sözel olmayan davranışlar ile ifade etme olanağı bulur. Oyun çocukların kendini gerçekleştirmesinde oldukça önemli bir parçadır. Oyun çocuğun kendisini, duygu ve düşüncelerini ifade edebilme becerisini geliştirir. Çocuk oyun yoluyla, çözemediği problemlerini, üzüntüsünü, sevincini, nefretini, saldırganlık gibi duygularını dışa vurabilmektedir. Oyun çocuğun sonucunu düşünmeden yaptığı ve hiç kimsenin öğretmeyeceği konuları deneyimlemesini sağlar. Erken çocukluk döneminde hayal ve gerçeklik arasında ki en önemli köprüdür ve çocuğun iç dünyasının yansıtan en önemli aynadır.

Televizyon günümüzde en önemli kitle iletişim araçlarından birisidir. Özellikle okul öncesi dönemde televizyonun etkileri çocuklar üzerinde oldukça yoğundur. Çocukların televizyon ile etkileşimleri çok küçük yaşlardan itibaren başlamaktadır. Çocuklar yaşamlarının ilk anlarından itibaren televizyon görerek büyürler. Televizyon ile tanışmalarında ailelerin çok büyük bir etkisi olmakla birlikte televizyon izleme alışkanlığı edinmelerinde de ailelerin rolü çok yüksektir.

Özellikle okul öncesi dönemki çocuklara televizyonun etkisi oldukça yoğun olduğu görüşü pek çok araştırmacı tarafından savunulmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların en çok izledikleri programların çizgi filmler ve dizi filmler olduğu bilinmektedir. Bu dönemdeki çocuklar için hazırlanan programlar kontrollü bir şekilde izletildiğinde bazı değerleri ve kavramları daha çabuk kazandıkları, dil gelişimine katkı sağladığı, yeni kelime, kavram öğrenmelerinde ayrıca okula hazırlanma sürecinde destek sağladığı belirtilmiştir.

Yapılan çalışmalara göre, 0-3 yaş dönemindeki çocuklara televizyon izletilmemesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun nedeni olarak; bu dönemde, televizyon izleyen çocukların tek taraflı bir iletişime maruz kaldıkları, bebeklerle konuşulmadığı zaman, yaptıkları eylemlere tepki verilmediği zaman beyin gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gelişim göstermeyeceği belirtilmektedir. 0-3 yaş arasında uzun süre televizyon

karşısında (günlük 1-2 saatin üzerinde) kalan çocukta, sosyal gelişim (duygusal etkileşim ve karşılık verme, sosyal ortamlara uyum, insanlar ile ilgilenme, onlara yakınlık gösterme, yaşıtlarına ilgi vb.) ve iletişim (konuşma, anlamlı jest ve mimikler, heceleme, ses çıkarma, cümle kurma vb.) için gerekli olan fonksiyonların gelişiminde gecikmeler veya yetersizlikler görülmektedir (Öztürk, 2002, s.30, AKT: Türkkent, E., 2012).

Gereç ve Yöntem

Örneklem Grubu:

Araştırmada evreni, 3-6 yaş aralığındaki çocuklar oluşturmaktadır. Bu araştırma sırasında, televizyon izleme alışkanlığı olan, 5 kız, 5 erkek olmak üzere toplamda 10 çocuk ve aileleri ile görüşülmüştür. Araştırmanın amacı doğrultusunda, katılımcıların bu çalışmada yer alması hususunda ebeveynleri ile tek tek görüşülerek ve gerekli izinler alınmıştır. Her çocuğun ismi etik kurallar neticesinde gizlenerek bir kod verilmiştir. Çalışma grubunda yer alan çocuk katılımcılar, İstanbul ili Bakırköy ilçesindeki özel bir anaokuluna devam etmektedirler.

Veri Toplama Araçları:

Bu araştırmada, 3-6 yaş aralığındaki televizyon izleme alışkanlığına sahip olan çocukların dil gelişimleri ve oyun oynama becerilerine televizyonun etkisi niteliksel araştırma yöntemi türlerinden vaka çalışması kullanılarak ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. “*Vaka çalışması belirli bir güncel olgunun gerçek yaşamdaki bağlamında çoklu veri kaynaklarına başvurarak ampirik olarak sorgulanmasını içeren bir araştırma stratejisi*” (Yin,2009; akt: Robson, 2015:168) olarak tanımlanmaktadır. Vaka çalışmasının en belirgin özelliği belirli bir durumu bir başka deyişle az sayıdaki durumları odak almasıdır. Vaka çalışmaları deneysel özellik taşımakta olup; belirli bir sorun alanı üzerine yoğunlaşmaktadır. Birkaç kişiden oluşan vaka çalışması ise; ayrıntılı biçimde sonuçlar üretmektedir. Bu araştırmada; 3-6 yaş aralığındaki televizyon izleme alışkanlığı olan çocuklarda, televizyonun çocukların dil gelişimlerine ve oyun oynama becerilerine olan olumlu ve olumsuz etkilerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada dil gelişiminin değerlendirilmesi ve çocukların genel gelişim düzeylerinin yaşlarına göre belirlenebilmesi için Denver II Gelişim Tarama Testi kullanılmıştır. Annelerle yapılan görüşmelerde ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çocukların gelişimlerini değerlendirme de ise gözlem tekniği kullanılmıştır. Ebeveynlerle yapılan derinlemesine görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırma vaka çalışması çerçevesinde üç aşamada gerçekleştirilmiştir. Bu aşamalar sırayla; çocukların oyun oynama becerilerinin gözlemlenmesi, oyun esnasında arkadaşları ve çevredeki insanlarla kurdukları iletişimlerinin gözlemlenmesi ve anneler ile derinlemesine görüşmelerin gerçekleştirilmesi ve değerlendirmedir.

İlk aşamada her bir çocuk oyun oynama ortamında tek tek gözlemlenmiştir. Her bir çocuğun kullandığı kelimeler, arkadaşları ile iletişimleri, oyun oynama şekilleri gözlemlenmiştir. Her çocuğun öncelikli olarak kendi istedikleri oyunları oynamalarına izin verilmiş ve serbest oyunları gözlemlenmiş ardından her çocuk tek tek alınarak ve yönlendirme yapılarak oyun etkinlikleri şekillendirilmiştir. Oyunlarda yapılan yönlendirmeler ve geliştirmeler her çocuğun bireysel özellikleri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir.

İkinci aşamada her çocuğun annesi ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde, çocukların televizyon izleme süreleri, aile bireylerinin günde ne kadar süre televizyon izlediği, izlenen programların niteliği, çeşitliliği, televizyonun beslenme, uyku, davranış, iletişim gibi konularda çocuklarda bir etkisinin olup olmadığı, annelerin bu durumları nasıl değerlendirdiği ve televizyon izleme alışkanlıklarına yönelik verdikleri tepkiler derinlemesine ele alınmıştır.

Üçüncü aşamada ise derinlemesine görüşmeler değerlendirilip, çocukların serbest zaman ve yönlendirmeli oyunlarda verdikleri tepkiler, oyunlar esnasında elde edilen gözlemlerin sonucunda televizyon alışkanlığın çocukların dil gelişimine ve oyun oynama becerilerine etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmada, merhaba zamanı, kaba motor destekleyici

oyunlar (belirli bir yükseklikten, mesafeden atlama, koşma, zıplama gibi), dikkat gelişimini destekleyen kutu oyunları oynanmıştır.

Çalışmada yapılan merhaba zamanının asıl amacı, çocuklarda müzik ile birlikte kendilerini ifade edebilme becerilerini geliştirmektir. “Merhaba zamanı” oyununda ki asıl hedef, çocuğun iletişim becerilerinin güçlenmesini, kendini ifade edebilme becerisinin artmasına yardımcı olmaktır. Merhaba zamanında çocuklara müzik eşliğinde “adın ne?”, “kaç yaşındasın?”, “annenin adı ne?”, “en sevdiğin renk ne?” gibi çocuğun kendisini tanımlayabileceği sorular sorulmuştur.

Çocuklarla yapılan etkinliklerin hepsi çocukların yaş aralığına uygun bir şekilde hazırlanmış olmakla birlikte her çocuğun yapabilirlik seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmasına özen gösterilmiştir. Her çocuğa yalnızca merhaba zamanı eşit şekilde uygulanmıştır.

Kutu oyununda ki asıl amaç, çocukların sürekli konuşmaya teşvik edilmesi ve oyun esnasında yaptıklarını anlatmaya çalışmasıdır. Belirli yönergeler verip çocukların o yönergeleri yapması istenmiştir. Çocuklarla oynanan dikkat oyunlarında çocukların yönergeleri alıp yerine getirebilmesi, dikkati odaklayabilme becerilerinin gözlemlenmesi ve çocukların oyun esnasında ne gibi tepkiler verdiklerini gözlemek amacıyla uygulanmıştır.

Kaba motor becerilerini geliştirecek oyunların asıl amacı; kaba motor becerileri bedenün büyük kaslarını temsil etmekle birlikte çocuklar öncelikle bedensel faaliyetleri yerine getirirler. Öncelikli olarak elleri ve ayaklarını koordine etmeye başlarlar. Örneğin, belirli bir yükseklikten atlama, çift ayak zıplama gibi beden- algı koordinasyon sistemine yardımcı olabilecek oyunlardır. Kaba motor destekleyici topları atma oyununun asıl amacı; çocukların koordinasyon becerisini geliştirebilmek ve söylenen komutları alabilmelerini sağlamak, denge ve koordinasyon, dikkati odaklayabilme becerilerinin gelişmesini desteklemektir.

Verilerin Analizi:

Ebeveynlerle yapılan derinlemesine görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Derinlemesine görüşmeler ile aile yapısı ve işlevselliği, ebeveynlerin çocuklar ile olan ilişkileri, ailelerin ve çocukların televizyon izleme alışkanlıkları, bu alışkanlıkların çocukların beslenme, iletişim, uyku, sosyal davranışlar üzerinde ne gibi etkisi olduğuna ilişkin faktörlerin araştırması amaçlanmıştır. Çocukların oyun oynama becerilerinin değerlendirilmesinde ise gözlem ve tekrarlanan Denver II testinin sonuçlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Çocukların serbest oyun diliminde oynadıkları oyunlar ile kurallı oyunlara başlamada önce verdikleri tepkiler, işlevsellikleri ile oyun uygulamalarından sonraki tepkileri işlevsellikleri içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular

3 yaşında bir erkek çocuk olan Ü, 22/12/2015 doğum tarihli'dir. Ü'nün annesi biyomedikal teknisyeni olmakla birlikte şu an çalışmamaktadır. Babası ise, tiyatro ve yaratıcı drama eğitmenidir. Anne, 36, baba ise 38 yaşındadır. Sosyo ekonomik düzeylerini orta seviye olarak belirtmiştir. Ü, ailenin ilk çocuğudur. Anne ile yapılan görüşmede, aile bireylerinin günlük televizyon izleme süreleri sorulduğunda; bu sürenin 5 saat olduğunu belirtmiştir. İzlenen programların hangisi olduğu sorulduğunda ise; genellikle haberler, televizyon dizileri, yarışmalar ve belgeseller olduğunu belirtmiştir.

Ü'nün televizyon izleme alışkanlığının 1.5 yaşından itibaren başladığını, günde yaklaşık olarak 3 saat televizyon karşısında vakit geçirdiğini belirtmiştir. İzlediği programların çizgi film olduğunu ve bu programları Ü'nün kendisinin seçtiğini ya da ailenin tercih ettiği programları izlediğini belirtmiştir. Ayrıca anne görüşme esnasında; televizyonu birebir odaklanarak izlemese de televizyonun hep açık olduğunu ve Ü'nin muhakkak televizyonu açmalarını istediğini, babanın çok fazla televizyon izlemeyi sevdiğini belirtmiştir.

Televizyon izleme alışkanlığının yemek yeme düzenine nasıl bir etkisi olduğu sorulduğunda ise; Ü'nün yemeklerini televizyon karşısında yediğini belirtmiştir. Televizyon izleme alışkanlığının uyku düzenine bir etkisi olup

olmadığı sorulduğunda ise; çizgi film izleyerek uyuduğunu belirtmiştir. Sosyal davranışına ve iletişim becerilerine etkisi sorulduğunda ise; olumlu yönde etkilediğini belirtmiş, oyun oynama becerisine ise televizyon izlemesinin olumlu ve olumsuz etkileri olduğunu belirtmiştir.

Evde oynanan oyunların neler olduğu sorulduğunda ise; genellikle hamur, boyama, saklambaç, top oyunları oynadıklarını, çoğunlukla müzik dinlediklerini ve dans ettiklerini, dart oyunu oynadıklarını belirtmiştir. Genellikle birlikte oyun oynadıklarını, tek başına çok oyun oynamadığını, oyuncaklarla çok fazla vakit geçirmedeğini belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini belirtmesi istendiğinde ise; Ü'nün çekingen, dikkatli ve sakin yapıda bir çocuk olduğunu belirtmiştir.

Ü'nün genel gelişimi ve dil gelişimini değerlendirmek amacı ile yapılan Denver II Gelişimsel Tarama testinde; genel gelişiminin yaşına yakın bir gelişimde olduğu, özellikle kişisel ve sosyal alanda ki gelişiminde anneden yardım alarak yaptığı gözlemlenmiştir. Dil gelişimi bölümünde sorulan tüm sorulara doğru yanıt verdiği ayrıca test sırasında herhangi bir problem yaşamadığı ancak zaman zaman dikkatini sürdürme becerisinde zorlandığı ve kısa süreli dalgınlıklar yaşadığı gözlemlenmiştir.

3 yaşında bir erkek çocuk olan E, 06.04.2016 doğumludur. E'nin annesi avukat, babası ise satış temsilcisidir. Anne 32, babanın 39 yaşındadır. Anne ekonomik düzeylerini orta düzey olarak belirtmiştir. E ailenin ilk çocuğu olmakla birlikte 1 yaşında kardeşi bulunmaktadır. Anne ile yapılan görüşmede, anne ve babanın çocuğa olan ilgisi sorulduğunda hem anne hem de babanın çok ilgili olduğunu, oyun oynadıklarını belirtmiştir. Aile bireylerinin televizyon izleme süreleri sorulduğunda ise; yaklaşık olarak 2-3 saat olduğunu, annenin ise 4-5 saati bulunduğunu belirtmiştir. İzlenen programların haber ve filmler olduğunu belirtmiştir.

E'nin televizyon izleme alışkanlığı olduğunu ve bu sürenin toplamda 1-2 saat olduğunu belirtmiştir. Sadece çizgi film izlediğini ve olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Beslenme düzeninde televizyon izlemesinin bir etkisi ile karşılaşmadığını ancak uykuya dalmadan önce televizyon izlediğini belirtmiştir. İzlediği programların sosyal davranışına olumlu

yönde etki ettiğini, arkadaşlık ilişkilerine odaklandığını belirtmiştir. İzlediği programların iletişimine olan etkisi sorulduğunda ise, olumlu olduğunu, konuşmasında etkili olduğunu, yeni kelimeler öğrendiğini belirtmiştir. Oyun oynama becerisine olan etkisi sorulduğunda ise, oyun becerisini olumlu yönde etkilediğini, izlediği programlarda gördüğü etkinlikleri evde denediğini belirtmiştir.

Evde hangi oyunları oynuyorsunuz sorusuna ise, arabaları park etme, futbol, basketbol, oyun hamuru, kum, Lego ve boyama oyunları oynadıklarını Oyun hamuru, kum, Lego ve boyama oyunlarını sadece anne ile birlikte oynadığını belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini sosyal ve aşırı hareketli olarak tanımlamıştır. E'nin dil gelişimi ve genel gelişimini test etmek amacıyla Denver II Gelişimsel Tarama testi yapılmış ve E'nin verilen tüm yönergeleri yaşına uygun olarak doğru cevapladığı ve dil gelişimi bölümünde hiç hata yapmadığı gözlemlenmiştir. Test sırasında dikkatini toplamada, uyumlu davranış göstermekte bir problem yaşamadığı gözlemlenmiştir.

3 yaşında bir erkek çocuğu olan A, 14/7/2015 doğum tarihlidir. Anne avukat, baba satış temsilcidir. Anne 33, baba 36 yaşındadır. Anne, Sosyo-ekonomik düzeylerini orta seviye olarak değerlendirmiştir. A, ailenin tek çocuğudur. Anne ile yapılan görüşmede ailenin çocuğa karşı tutumu sorulduğunda, anne ve babanın gerekli ilgiyi gösterdiğini, öz bakım becerileri ve gelişimi için gerekli özeni gösterdiklerini belirtmiştir. Evde annenin kurallar koyduğunu bu nedenle de A'nın baba ile daha yakın olduğunu belirtmiştir. Ailenin çevre ile olan ilişkisi sorulduğunda ise; çevreyle oldukça iyi ilişkiler içinde olduklarını, bu durumu A'ya küçük yaştan aşılama istediğini ve sosyal bir birey olmasını istediğini belirtmiştir.

Aile bireylerinin televizyon izleme süreleri sorulduğunda; anne ve babanın hafta içi 4 saat, hafta sonu 8-9 saat olduğunu, A'nın bu sırada aile bireyleri ile birlikte televizyon izlediğini belirtmiştir. İzlenen programların neler olduğu sorulduğunda ise; şiddet içerikli olmayan filmler, haberler, skeç programları, hayvan belgeselleri izlediklerini belirtmiştir.

A'nın televizyon izleme alışkanlığının yaklaşık olarak 6 aylıkken başladığını, televizyon izlemek için yatarken kafasını sürekli olarak kaldırdığını fark ettiğini, 1 yaşından itibaren ise televizyon izleme alışkanlığını tamamen kazandığını belirtmiştir. Anne yoğun çalışma temposundan dolayı A'yı anneannesine bıraktığını ve neredeyse tüm gün televizyon karşısında vakit geçirdiğini belirtmiştir. İzlediği programların çizgi film olduğunu ve bu programlara A'nın kendisinin karar verdiğini, şiddet içerikli bir programsa eğer izlediği program farklı bir program açtığını belirtmiştir.

İzlediği programların çocuğunuzu nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz sorusuna ise; konuşmayı 4-5 ay önce öğrendiğini, televizyona sadece baktığını, anlamadığını belirtmiştir. Ancak konuşmaya başlaması ile birlikte izlediği programlar hakkında sorular sormaya başladığını, geç konuşmasının nedenini ise televizyon ile bağdaştırdığını, televizyonun olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Televizyonda gördüğü şeyleri kendisi ile kıyasladığını, kendisinin de süper kahraman olmak istediğini belirterek gerçeklik duygusundan koptuğunu belirtmiştir.

İzlediği televizyon programları beslenme düzenini nasıl etkiliyor sorusuna ise, olumsuz yönde etkilediğini, yemek yemek için bile mutfaka gitmediğini, ben tokum dediğini belirtmiştir. Anneannede kaldığı dönemde ise, sadece televizyon karşısında yemek yediğini bu nedenle de yaşına göre aşırı kilo aldığını belirtmiştir. İzlediği programların uyku düzenine olan etkisi sorulduğunda ise, izlemesine izin verildiğinde sürekli izlemek istediğini, başından kalmadığını belirtmiştir. Ancak artık sınır getirdiğini ve yalnızca sabahları açtığını belirtmiştir.

İzlediği programların sosyal davranışlarına etkisi sorulduğunda ise, çizgi filmde izlediği karakterler gibi davranmaya çalıştığını belirtmiştir. Örnek verdiğinde ise, örümcek adam izlediğinde benim elimden neden ağ çıkmıyor gibi sorular sorduğunu belirtmiştir. İzlediği programların iletişim becerilerine etkisi sorulduğunda ise, olumsuz etkilediğini televizyon izlerken bir şey yapmak istemediğini ve hayattan tamamen koptuğunu belirtmiştir. Evde hangi oyunları oynuyorsunuz sorusuna ise, genellikle anne ile birlikte Legolarla oynadığını, babası ile arabalarla oynadığını

belirtmiştir. Ayrıca baba ile, hoplama, zıplama gibi hareketli oyunlar oynadıklarını belirtmiştir. Ayrıca boyama yaptıklarını zaman zaman tek başına oyun oynadığını belirtmiştir. Genel karakteristik özellikleri sorulduğunda ise, sosyal ancak kalabalık bir ortama girdiğinde zaman zaman çekindiğini söylemiştir.

A'nın genel gelişimini ve dil gelişimini ölçmek amacıyla yapılan Denver II Gelişimsel Tarama testinde dil gelişimi bölümünde yaşına göre sorulan sorulara doğru cevap verdiği ancak konuşurken yavaş ve kelimeleri çıkartabilmek için konuşmasına dikkat ettiği gözlemlenmiştir. Özellikle kaba motor alanında yönergeleri yerine getirmekte zorlandığı, test esnasında dikkatinin toplamakta zaman zaman güçlük çektiği gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir kız çocuğu olan M, 07/04/2015 doğum tarihli dir. Anne ev hanımı, baba mali müşavirdir. Anne ve baba 44 yaşındadır. Anne ailenin sosyo-ekonomik düzeyini iyi seviye olarak değerlendirmiştir. M, ailenin ikinci çocuğu olmakla birlikte ağabeyi bulunmaktadır. Anne ile yapılan görüşmede ailenin çocuğa olan tutumu sorulduğunda, M'nin baba ile bazı zamanlar 2 saat vakit geçirdiğini bazı zamanlar babayı görmediğini, anne ile her gün kaliteli zaman geçirmeye çalıştığını, bu sürenin maksimum 30 dakika olduğunu, baba ile her zaman bu kaliteli zamanın olmadığını belirtmiştir.

Ailenin çevre ile ilişkisi sorulduğunda, zamanın büyük bir çoğunluğunun abi ile geçirildiğini, bazı hafta sonlarında ailecek dışarı çıktığını belirtmiştir. Aile bireylerinin televizyon izleme alışkanlıkları sorulduğunda; M'nin en fazla 30 dakika, sabahları ise, 10 dakika olduğunu belirtmiştir. Aile bireylerinin izlediği programlar sorulduğunda ise, haberler, televizyon dizilerini izlediklerini belirtmiştir. Televizyon izleme alışkanlığına kaç yaşında başladı sorusu sorulduğunda, M'nin 2 yaşında televizyon izleme alışkanlığının daha fazla olduğunu ancak gecikmiş konuşma problemi yaşamalarından dolayı televizyonun süresini azalttıklarını belirtmiştir. Günde yaklaşık olarak 15 dakika izlediğini ancak televizyonun açık olduğunu belirtmiştir. İzlenen programların ise genellikle çizgi film olduğunu ve M'nin kendisinin seçtiğini belirtmiştir.

İzlediği programların neler olduğu sorulduğunda ise; genellikle Disney, Mickey Mouse, Pija Mask olduğunu belirtmiştir. Beslenme düzeni ve uyku düzenine bir etkisi var mı sorusu sorulduğunda ise, herhangi bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Televizyon izleme alışkanlığının sosyal davranışlarına olan etkisi sorulduğunda ise, dikkat problemi olduğunu belirtmiştir. İletişim becerilerine olan etkisi sorulduğunda ise; konuşma ve dikkat becerilerini etkilediğini ancak oyun oynama becerisine dair bir etkisi olup olmadığına dair bir gözlemi olmadığını belirtmiştir. Evde oynanan oyunların, Monopoli oyununu ailecek oynadıklarını, M'nin tek başına evcilik, doktorculuk oynadığını, ağabeyi ile birlikte araba oyunu oynadığını, bazen M'nin tek başına oynadığını belirtmiştir. Genel karakteristik özellikleri sorulduğunda ise, sosyal ve utangaç olarak değerlendirmiştir.

M'nin genel gelişimi ve dil gelişimini ölçmek amacıyla Denver II Gelişimsel Tarama Testi yapılmış ve bu testte en çok hatayı öz bakım becerilerinde yaptığı gözlemlenmiştir. Kendisini ifade ederken kelimeleri düzgün bir şekilde çıkartmakta zorlandığı, genellikle kelimeleri ağzının içinde yuvarlayarak, çene kaslarını çok kullanmadan konuşmaya çalıştığı gözlemlenmiştir. İfade edici dili kullanırken zorlandığı ve kendisini rahat bir şekilde ifade edemediği gözlemlenmiştir. Örneğin; “kaç tane küp var?” sorusuna; “gak, gigi” gibi kelimeler kullandığı ayrıca dil gelişimi becerisinin gelişimsel olarak geriden geldiği, daha çok bir şey istediğinde ağlamayı tercih ettiği gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir kız çocuğu olan A, 18/07/2014 doğumludur. A'nın annesi ev hanımı, baba ise sürücü kursu işletmektedir. Anne 30, baba 33 yaşındadır. Anne ekonomik düzeylerini orta düzey olarak değerlendirmiştir. A, ailenin tek çocuğudur. Anne ile yapılan görüşmede, ailenin çocuğa karşı tutumu sorulduğunda; A'ya karşı olan tutumunun ilgili olduğunu, tek çocuk olduğunu belirtmiştir. Aile bireylerin sosyal çevre ile oldukça iyi ilişkiler içinde olduklarını belirtmiştir. Aile bireylerinin günlük televizyon izleme süreleri sorulduğunda 3-4 saat olarak belirtmiş ve genellikle izlenen programların dizi, film, belgeseller olduğunu belirtmiştir.

A'nın televizyon izleme alışkanlığının ise 1 buçuk yaşından itibaren başladığını ancak bu izlemenin her gün düzenli bir alışkanlık olmadığını belirtmiştir. Televizyonun genellikle bazı zamanlarda açık olduğunu yaklaşık olarak 2 saate yakın bir süre izlediğini ve izlediği programları A'nın kendisinin seçtiğini belirtmiştir. A'nın tercih ettiği programlar genellikle çizgi filmler ve yabancı animasyon filmleri olduğu belirtmiştir. İzlediği programların çocuğunuzu nasıl etkiliyor sorusuna ise, olumsuz bir etkisini görmediğini, kontrollü bir şekilde izlettirmeye çalıştığını, olumsuz etki olarak izlediği programlarda gördüğü bazı oyuncakları istediğini, olumlu olarak ise; izlediği çizgi filmlerdeki şarkıları öğrendiğini, ezberlediğini belirtmiştir.

İzlediği programların yemek düzenine etkisi sorulduğunda ise, çok sıkıştığı zamanlarda televizyon karşısında yemek yemesinin daha kolay olduğunu belirtmiştir. İzlediği programların uyku düzenine olan etkisi sorulduğunda ise, olumsuz bir etkisi olmadığını belirtmiştir. İzlediği programların sosyal davranışlarını nasıl etkilediği sorulduğunda ise, A'nın izlediği karakterleri hayali olarak oyunlarına dahil ettiğini ve sembolik oyunlarda o karakterleri oynadığını, karakterleri konuştuğu ancak bu durumun çok nadir olduğunu belirtmiştir. Oyun oynama becerisine olan olumlu katkı sağladığı, sembolik oyunlarına yansıttığı için bu şekilde düşündüğünü belirtmiştir.

Evde hangi oyunları oynadıkları sorulduğunda ise, genellikle evcilik, hafıza oyunları, puzzle gibi oyunlar oynadıklarını, anne ve babanın bu oyunlara dahil olduğunu belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini ise, sosyal, neşeli, konuşkan, meraklı, inatçı olarak tanımlamıştır. A'nın genel dil gelişimini değerlendirmek amacı ile yapılan Denver II Gelişimsel Tarama testinde, A'nın dil gelişimi bölümünde sorulan tüm soruları yaşına oranla doğru cevaplandığı ve kendisini rahatlıkla ifade edebildiği gözlemlenmiştir. Test sırasında çevre ile uyumlu, odaklanabildiği, rahat bir tavır içerisinde olduğu gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir kız çocuğu olan D, 07/08/2014 doğum tarihli. Anne ev hanımı, baba genel koordinatördür. Anne 32, baba 34 yaşındadır. Anne ekonomik durumlarını orta seviye olarak belirtmiştir. D, ailenin ilk

çocuğudur. Anne ile yapılan görüşmede annenin çocuğu ile olan ilişkisi sorulduğunda ise; kardeşi olmasından dolayı D'nin yanında çok fazla ilgili davranmamaya çalıştığını hem bebeğe hem de D'ye eşit davranmaya çalıştığını belirtmiştir. Ailenin çevre ile olan ilişkisi sorulduğunda; çevre ile ilişkinin iyi olduğunu, çevreyle yardımsever ve paylaşımcı bir ilişki içerisinde olduklarını belirtmiştir.

Ailenin televizyon izleme süreleri sorulduğunda ise, günde ortalama 3 saat olduğunu, bebek olduğu için genellikle bölündüğünü belirtmiştir. İzlenen programların ise genellikler haberler, komedi programları olduğunu belirtmiştir. Çocuğunun televizyon izleme alışkanlığı var mı sorusuna ise; alışkanlığının çok olmadığını, çok izlemeye sevmeyi sevmediğini günde yaklaşık olarak 30 dakika ile 1 saat arasında değiştiğini belirtmiştir. İzlediği programların çizgi filmler ve çocuk sineması olduğunu belirtmiştir. İzlenen programları kim seçiyor sorusuna ise, D'nin kendisinin seçtiğini belirtmiştir.

İzlediği programlardan nasıl etkileniyor sorusu sorulduğunda; kötü bir program izlemediğini belirtmiştir. Beslenme düzenine olan etkisi sorulduğunda ise, izlediği programlarda yenilen bir besin olduğunda istediğini belirtmiştir. Uyku düzenine olan etkisi sorulduğunda; uyku düzenini etkilemediğini belirtmiştir. İzlediği televizyon programlarının sosyal davranışına etkisi sorulduğunda ise; çizgi filmlerde paylaşma, oyun oynama, arkadaşlık kavramlarından güzel etkilendiğini belirtmiştir. İzlediği programların iletişim becerisine olan etkisi sorulduğunda ise, bir etkisi olmadığını belirtmiştir. İzlediği programların oyun oynama becerisi üzerine etkisi sorulduğunda ise, programlardan öğrendiği oyunları evde oynadığını belirtmiştir.

Evde oynadıkları oyunlar sorulduğunda ise; anne ve babanın dahil olduğunu, evcilik, saklambaç, bebekler, Legolar, kuleler, bazen puzzle oynadıklarını bazen de tek başına oyun oynadığını belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini ise; inatçı, merhametli, sosyal, arkadaş canlısı olarak değerlendirmiştir. D'nin dil gelişimi ve genel gelişimini ölçmek amacıyla yapılan Denver II Gelişimsel Tarama Testinde, dil gelişimi bölümünde verilen yönergeleri cevaplamakta zorlandığı, kelimelerin

anlamalarını bilmediği, genellikle ifade etmekte zorlandığı gözlemlenmiştir. Test genelinde en fazla hatayı dil gelişimsel bölümde yaptığı, konuşurken bebeksi bir dil kullandığı gözlemlenmiştir. Test esnasında çevre ile uyumu ve ilgili olduğu ancak zaman zaman dikkatini toplamakta zorlandığı gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir erkek çocuk olan K, 17/08/2014 doğum tarihli dir. Anne kostümcü, baba kabin amiridir. Anne 33, baba 34 yaşındadır. Anne ekonomik düzeylerini orta düzey olarak değerlendirmiştir. K, ailenin tek çocuğudur. Anne ile yapılan görüşmede aile bireylerin çocuğa olan ilgisi sorulduğunda ise, tüm aile bireylerinin çocukla ile yakından ilgilendiğini belirtmiştir. Ailenin sosyal ilişkisi ve çevre ile olan ilişkisi sorulduğunda ise; çevre ile iyi geçindiklerini, yardımsever olduklarını belirtmiştir. Aile bireylerinin ne kadar televizyon izledikleri sorulduğunda ise; televizyon yayını bulunmadığını ancak K'nın günde 1 saat çizgi film izlediğini ve eğitici videolar izlediğini belirtmiştir. Aile bireylerinin genellikle haber ve gündemi takip ettiklerinin belirtmiştir.

K'nın çizgi film izleme alışkanlığının olduğunu ve yaklaşık olarak 2.5 yaşından itibaren ebeveyn denetiminde çizgi film programları izlediğini belirtmiştir. Hangi programları izlediği sorulduğunda ise; ailenin belirlediği çizgi film programlarını izlediği, çizgi filmleri izlemeden önce ailenin ilk önce izlediğini belirtmiştir.

İzlediği programların nasıl etkilendiği düşünüyorsunuz sorusuna; olumlu ve olumsuz etki edebileceğini bu nedenle de olumsuz etkileyebilecek programları elemeye çalıştıklarını belirtmiştir. Beslenme düzenine olan etkisi sorulduğunda ise; beslenme düzenine bir etkisi olmadığını, televizyon izleyerek yemek yemediği için bir problem yaşamadıklarını belirtmiştir. Uyku düzenine olan etkisi sorulduğunda ise; uyku düzenine etkisi bulunmadığını belirtmiştir. İzlediği programların sosyal davranışlarına olan etkisi sorulduğunda ise; Pija Maskeliler gibi izlemek istediği çizgi filmler eğer çok fazla aksiyon içeriyorsa hareketlerinin daha hırçın bir hale geldiğini, bazı öğelerden daha çok korktuğunu, kavg ve üzülm gibi içeriklerle karşılaştığında programı kapatmak istediğini belirtmiştir.

İletişim becerilerine olan etkisi sorulduğunda; aile bireyleri istemese de çizgi film izlerken verdiği tepkilerde ve iletişim kurma becerisinde azalmalar olduğunu o nedenle de genellikle birlikte izlemeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Oyun oynama becerisine etkisi sorulduğunda ise; oyunlarını izlediği çizgi filmlerin karakterlerine göre oluşturduğunu ve oyunu bu çizgi filmler üzerinden devam ettirdiğini belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini; sosyal, sıcak kanlı, oyun kuran ve sevecen bir çocuk olarak değerlendirmiştir.

Evde oynanan oyunlar sorulduğunda ise; evde tek başına oyun oynamadığını, anne veya baba ya da diğer akrabalarla oyunlar oynadığını belirtmiştir. Top, balon, trencilik, saklambaç, ebelemece, misket vb. oyunlar oynadıklarını ayrıca denge ve eş bulma oyunları, yabancı dil gelişimini destekleyici oyunlar, tadilat, atlama, zıplama gibi oyunlar oynadıklarını belirtmiştir.

K'nın dil gelişimi ve genel gelişimini değerlendirmek amacıyla yapılan Denver II Gelişimsel Tarama testinde, K'nın en çok kelimelerin anlamlarını ifade ederken zorlandığı gözlemlenmiştir. Ayrıca kaba motor alanında dengede durabilme, tek ayak sıçrama yönergelerinde zorlandığı gözlemlenmiştir. Test esnasında dikkatini toplamakta güçlük çektiği ve genellikle sorulara birkaç dakika bekleyerek cevap verdiği gözlemlenmiştir.

5 yaşında bir kız çocuğu olan D, 01/03/2014 doğum tarihli dir. Anne ev hanımı, baba elektrik teknisyenidir. Anne 31, baba 35 yaşındadır. D, ailenin tek çocuğudur. Çocuklarına ikisinin de ilgili olduğunu ancak kendisinin daha tutarlı davrandığını, diğer aile bireylerinin istediği her şeyi yaptığını belirtmiştir. Sosyal ilişki ve çevre ile olan ilişkilerinin iyi olduğunu belirtmiştir. Ailede televizyon izleme sürelerinin ortalama 4-5 saat olduğunu haber ve televizyon dizileri olduğunu belirtmiştir.

Televizyon izleme alışkanlığının 1 buçuk- 2 yaşından beri olduğunu ve günde 2-4 saat arası değiştiğini belirtmiştir. Genellikle çizgi film ve aile bireyleri ile birlikte dizi izlediğini belirtmiştir. İzlediği programların olumlu ve olumsuz olarak etkilediğini, uyku düzenine özellikle olumsuz etki ettiğini izlediği program bitmeden yatmak istemediğini, sosyal

davranışların da ise, izlediği karakterlere özendiğini belirtmiştir. Beslenme ve oyun oynama becerisine bir etkisi olup olmadığı sorularına ise, bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Genel karakteristik özellikleri olarak duygusal, sosyal sevgi dolu olarak değerlendirmiştir. Evde oynanan oyunları ise, tek başına oyun oynamaktan keyif almadığını saklambaç, evcilik, boyama ve puzzle oyunlarını anne ile birlikte oynadıklarını, Jenga ve kutu oyunlarının anne e babayla birlikte oynadığını belirtmiştir.

D'nin genel gelişimi ve dil gelişimini gözlemlemek amacıyla Denver II Gelişimsel tarama envanteri uygulanmıştır. D'nin gelişim testinde dil gelişimi bölümünde sorulan tüm soruları doğru cevapladığı ancak kaba motor alanında sadece "adımlama" yönergesini hatalı yaptığı gözlemlenmiştir. Okul ortamında genel gözlem olarak D'nin arkadaş çevresi ile uyumlu olduğu, verilen yönergeleri yerine getirebildiği, zaman zaman çekimser davrandığı, özellikle öğretmeni dışında farklı birisi iletişim kurmak istediğinde utangaç ve çekimser davrandığı gözlemlenmiştir.

5 yaşında bir erkek çocuk olan A, 26.03.2014 doğum tarihlidir. Anne bankacı ancak şu an çalışmamaktadır. Baba ise, tekstil işi ile uğraşmaktadır. Anne 35, baba 36 yaşındadır. Sosyo-ekonomik düzeylerini orta seviye olarak değerlendirmiştir. A, ailenin tek çocuğudur. A'nın annesi ile yapılan görüşmede, aile bireylerinin çocuğa olan ilgisi sorulduğunda, aile bireylerinin oldukça ilgili olduğunu, A'nın zor bir çocuk olmasına rağmen her zaman anne ve baba, çocuk ilişkilerini kurmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Ailenin sosyal ve çevre ile olan ilişkilerinin kuvvetli olduğunu belirtmiştir.

Aile bireylerin televizyon izleme süreleri sorulduğunda, anne ve babanın televizyon izleme sürelerinin 4 saat olduğunu, A'nın televizyon izleme süresinin ise 1 saat olduğunu belirtmiştir. İzledikleri programların neler olduğu sorulduğunda ise; anne babanın dizi, belgesel, korku, gerilim filmleri olduğunu, A'nın ise belirli bir televizyon izleme alışkanlığının olmadığını, günde ortalama 1 saate yakın olduğunu, izlediği programların oyuncaklar, yarışmalar üzerine olduğunu, anne ve babanın kontrolü altında olduğunu belirtmiştir.

İzlediği programların dil gelişimine zaman zaman olumsuz etki ettiğini, yanlış kelimeler öğrenmesine neden olduğunu belirtmiştir. Yemek yerken televizyon izlemeyi tercih ettiğini, yemekleri televizyon karşısında yediğini belirtmiştir. İzlediği programların uyku düzenine bir etkisi olmadığını belirtmiştir. Sosyal davranışlarına etkisi sorulduğunda ise örnek vererek açıklamış ve Kral Şakir çizgi filminde gördüğü peştamalı babasına kullanmak istediğini söylediğini belirtmiştir. Ve bu gibi örnek davranışların olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir.

İzlediği programların iletişim becerilerine olan etkisi sorulduğunda ise; programda gördüğü boyama, kesme gibi aktiviteleri evde yaptıklarını belirtmiş ve bu durumun oyun oynama becerilerine de etkisi olduğunu belirtmiştir. Evde hangi oyunları oynadıkları sorulduğunda ise; kutu oyunları, boyama, saklambaç, hamur gibi oyunlar oynadıklarını belirtmiştir. Genel karakteristik özellikleri sorulduğunda ise; sosyal, dikkatli, çekingen olarak değerlendirmiştir. Ayrıca A'yı 0-3 yaş döneminde oyun gruplarına götürdüğünü, yaklaşık olarak 22 aylıkken A'nın oyun gruplarına katılmaya başladığını ve çok fazla televizyon izletmemeye çalıştığını belirtmiştir.

Genel gelişimi ve dil gelişimini değerlendirmek için yapılan Denver II Gelişimsel Tarama testinde dil gelişimi ile ilgili soruların tüm soruları doğru cevapladığı gözlemlenmiştir. Ayrıca test sırasında herhangi bir zorlanma yaşamadığı, kendisini rahatlıkla ifade edebildiği gözlemlenmiştir. Genel gelişim özellikleri olarak A'nın yaşı gereği tüm özellikleri yerine getirdiği gözlemlenmiştir.

6 yaşında bir kız çocuğu olan D, 20.2.2013 doğum tarihli'dir. Anne ve baba memurdur. Anne ve baba 37 yaşındadır. Sosyo-ekonomik düzeyleri orta seviye olarak değerlendirilmiştir. D, ailenin ilk çocuğudur. 4 yaşında kız kardeşi bulunmaktadır. Yapılan görüşmede anne çocukları ile ilgili bir aile olduklarını ve hem annenin hem babanın ilgilendiğini ancak D'nin anneye daha düşkün olduğunu belirtmiştir. Ailenin sosyal ilişkilerini olumlu olduğunu, iyi ilişkiler içerisinde olduklarını belirtmiştir.

Aile bireylerinin günlük televizyon izleme oranlarının 3-4 saat olduğunu, bu programların genellikle haberler, çizgi film ve film olduğunu belirtmiştir. D'nin televizyon izleme alışkanlığının olduğunu ve yaklaşık 1 yaşından

İtibaren televizyon izlediğini belirtmiştir. Günde yaklaşık olarak 1-2 saat televizyon izlediğini, izlediği programları D ile birlikte seçtiklerini belirtmiştir.

İzlediği televizyon programlarının nasıl etkilediği sorulduğunda ise; olumlu yönde etkilediğini, eğitici yönde etki ettiğini belirtmiştir. Beslenme düzeyinde bir problem olmadığını, uyku düzeninde herhangi bir olumsuz etkisi olmadığını belirtmiştir. Sosyal davranış ve iletişim becerilerine olan etkisi sorulduğunda ise; eğitici bilgileri ve değerleri kavradığını, günlük yaşantısında kullandığını belirtmiştir. Oyun oynama becerisine herhangi bir etki etmediğini, izlediği programlardaki etkinlikleri, oyunları evde yaptığını belirtmiştir. Genel karakteristik özelliklerini ise; yaşına göre olgun, duyarlı, disiplinli, anlayışlı sevecen hassas ve hayal gücü yüksek olarak değerlendirmiştir. Evde hangi oyunları oynadıkları sorulduğunda ise.; D'nin genellikle kardeşi ile oynadığını belirtmiştir.

D'ni dil gelişimi ve genel gelişimini gözlemek amacı ile yapılan Denver II Gelişimsel Tarama Envanterinde yaşına uygun olan soruların hepsine doğru cevap verdiği, kendisini rahat ifade edebildiği, test sırasında herhangi bir problem yaşamadığı gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada 3-6 yaş aralığındaki çocukların televizyon izleme alışkanlıklarının oyun oynama becerilerinde ne gibi farklılıklar olabileceği, her çocuğun dil gelişimini nasıl etkilediği, kontrollü bir televizyon izlemenin çocuğun oyunlarda odaklanma ve dikkat sürelerine nasıl etki ettiği, kontrolsüz bir şekilde televizyon izleyen çocuklarda televizyon izlemenin çocuklar üzerinde nasıl bir etki bıraktığı incelenmiştir.

Bu çalışmada anneler ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerde, çalışmaya katılan her ailenin televizyon izleme sürelerinin ortalama olarak 4-5 saat civarında olduğu bazı ailelerde ise televizyonun neredeyse hiç kapanmadığı ve yaklaşık olarak 8-9 saate yakın televizyon izledikleri bilgilerine ulaşılmıştır. İzlenen programların niteliği ise, genellikle çizgi filmler ve haberler olmak üzere televizyon dizileri, realty showlar ve belgeseller olarak belirlenmiştir. Her çocuğun hangi programları seyrettiği, kaç saat televizyon başında kaldığı, kimlerle televizyon başında etkileşim

içerisinde bulunduğu önemli değişkenler olmakla birlikte, her çocuğun bireysel özellikleri ve televizyondan etkilenme şekilleri de farklılık göstermektedir.

Çalışmada uzun süre televizyon başında vakit geçiren çocukların özellikle dikkatleri oyun üzerinde toplayabilme becerilerinde zorlandıkları, yönergeleri alamadıkları ve serbest zamanda oynanan oyunların genellikle çok hareketli ve hızlı oyunlar olduğu gözlemlenmiştir. 4 yaşında bir kız çocuğu olan D'nin oyun oynarken dikkatini bir nokta üzerinde toplamakta zorlandığı, oyun esnasında bir noktadan diğer noktaya giderken aceleci davrandığı ve bu nedenle de oyunu bitirmeden yarıda bıraktığı ya da oyunun kurallarını çoğunlukla yanlış yaptığı, yönergeleri almakta zorlandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrendiği bilgileri kısa süreli hafızadan uzun süreli hafızaya aktaramadığı ve yeni öğrendiği bilgileri çok çabuk unuttuğu tespit edilmiştir.

Çalışmada 4 yaşında bir kız çocuğu olan M'nin ve 4 yaşında bir erkek çocuk olan K'nın oyun oynama becerileri değerlendirildiğinde; genellikle oyun oynarken dikkati toplayamadıkları ve yanlış yönergeleri yerine getirdikleri, izledikleri çizgi filmlerin etkilerinin oyunlarına yansıdığı ve genellikle oyun esnasında uzun uzun dalmalar yaşadıkları, dikkatlerinin yaşlıtlarına oranla çok daha çabuk dağıldığı ve yaşından beklenen ince motor becerilerinde daha yavaş hareket ettikleri (Örneğin: boyama, kesme vb.), daha çok oyun esnasında oyunu bırakıp farklı bir olayı ya da durumu anlatmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir kız çocuğu olan M ve 3 yaşında bir erkek çocuk olan A'nın 0-3 yaş döneminde çok uzun saatler televizyon başında kaldıklarını ve buna bağlı olarak konuşma problemi yaşadıklarını belirten her iki çocuğun annesi bu olumsuzluklardan dolayı televizyon izlemelerini kısıtlamaya çalıştıklarını belirtmiştir.

Dil gelişimlerinde M ve A'nın geriden geldiği, kelime kapasitelerinde yetersiz oldukları ve konuşmaya geç başlamalarından dolayı kendilerini oyun esnasında ifade ederken zorlandıkları ve genellikle oyun sırasında ifade edemedikleri için ağladıkları tespit edilmiştir. M, konuşmaya 3

buçuk yaşında başlamış, A ise, 38-39 aylıkken konuşmaya başlamıştır. Yapılan görüşmelerde, neredeyse tüm gün televizyon izlediklerini belirten her iki anne de gecikmiş konuşma probleminin televizyon izlemelerinden kaynaklandığını düşünmektedir.

M, kendisini ifade ederken genellikle çene kaslarını hareket ettirmeden konuşmaya çalışmaktadır. Çıkarttığı kelimelerin çoğu anlaşılmamakta ve bu nedenle de oyun oynama becerisinde gelişimsel olarak geriden gelmektedir. 4 yaşındaki çocuklardan oyun esnasında beklenen özelliklerden birisi olan grup oyunlarıdır. Ancak M, kendisini ifade edemediği ve kelimeleri tam olarak kullanamadığı için oyun esnasında bireysel olarak kalmayı tercih etmekte olduğu, grup oyunlarında katılımında zorlandığı gözlemlenmiştir.

A ise, konuşmayı henüz yeni öğrendiği için konuşması genellikle yavaş ve robotik bir konuşma biçimine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Her kelimeyi yavaş yavaş ve tek tek söylediği, kendisini ifade ederken zorlandığı gözlemlenmiştir. Oyun oynama becerisi gözlemlendiğinde ise; genellikle dürtüsel davrandığı ve sembolik oyun oynayabilme becerisinin geriden geldiği daha çok arabalarla ya da Legoları üst üste dizerek oyun oynadığı gözlemlenmiştir.

Her iki çocukta da genel gözlem olarak, kendilerini ifade etmekte zorlanmalarının ve dil gelişiminde yaşadıkları gecikmenin dışında, kontrolsüz televizyon izlemelerinin bir diğer etkisi ise; odaklanma problemleri yaşamaları ve zaman zaman gerçek hayattan koparak dalgınlıklar yaşadıkları ve oyun esnasından oyundan uzaklaştıkları gözlemlenmiştir.

Bu çalışmada 6 yaşında bir kız çocuğu olan D ve 5 yaşında bir erkek çocuğu olan A'nın dil gelişimlerinde herhangi bir problem yaşamadıkları aksine ifade edebilme becerilerinin çok yüksek olduğu ve uyaranları algılayabilme, dikkatini rahatlıkla odaklayabilme ve verilen yönergeleri algılamakta problem yaşamadıkları gözlemlenmiştir.

D ve A'nın ortak yönü ise; kontrollü bir şekilde televizyon izlemeleri ve gelişmiş hayal güçleridir. Her iki çocuğun annesi ile yapılan görüşmede;

televizyonu kontrollü bir biçimde izlediklerini ve yeni kelimeler öğrenmesine televizyonun yardımcı olduğunu, paylaşma, sırasını bekleme, sevgi gibi kavramları öğrenip kendi hayatında bu öğrendiklerini uygulamaya çalıştığı gözlemlenmiştir. Ayrıca oyun oynama becerilerine etkisi gözlemlendiğinde; televizyonda izledikleri programlardan öğrendikleri oyunları, resimleri kendi oyunlarına aktardıkları gözlemlenmiştir.

D'nin genellikle izlediği belgesellerden öğrendiği bilgileri sınıf ortamında arkadaşlarına aktarmaya çalıştığı, A'nın ise izlediği çizgi filmlerde neler olduğunu, karakterleri, olayları durum ve sırasına göre hafızada tutarak arkadaşlarına anlattığı, rahatlıkla ifade edebildiği ve kelimeleri doğru ve yerinde kullandığı gözlemlenmiştir.

Çalışmaya katılan 5 erkek çocuğun oyun oynama becerileri gözlemlendiğinde, oyunlarında zaman zaman şiddet unsuru olduğu ya da oyun esnasında “örümcek adam”, “pija mask”, “süperman” gibi çizgi film karakterlerini ele alarak onlar gibi olmaya çalıştıkları, karakterleri oyunlarına yansıttıkları gözlemlenmiştir. Örneğin; örümcek adam gibi ağ atmaya çalıştıkları ya da süperman gibi uçmaya çalıştıkları, örtüler kullanarak boyunlarına bağladıkları gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir erkek çocuk olan K'nın oyun esnasında daha çok saldırgan tavırlar sergilediği, genellikle huzursuz ve hırçın tavırlar içinde olduğu, arkadaşlarına karşı zaman zaman vurma- itme gibi davranışlar sergilediği gözlemlenmiştir. 5 yaşında bir erkek çocuğu olan A ise; genellikle oyunlarında baş karakter olmayı tercih ettiği ancak baş karakter olamadığı zaman arkadaşlarına sürekli bağırdığı, öfkelenildiği ve oyunu bıraktığı gözlemlenmiştir.

3 yaşında bir erkek çocuk olan A'nın oyunlarında fazla şiddet unsuru içerdiği gözlemlenmiştir. Genellikle problemlerini çözmek yerine arkadaşlarına vurduğu, ittiği ve öfkelenildiği, öfkesini genellikle ağlayarak belirttiği, ayrıca örümcek adam gibi ağ atmaya çalıştığı ve problem çözerken genellikle şiddete başvurduğu gözlemlenmiştir. Yapılan davranışın hata olduğu öğretmeni tarafından söylendiği zaman ağlayarak tepki verdiği ancak tekrar aynı davranışta bulunduğu gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir erkek çocuk olan Ü ise, oyun oynama becerisinde oldukça geriden geldiği ve arkadaşlarına katılmaktan ziyade tek başına genellikle oturmayı tercih ettiği gözlemlenmiştir. Oyun esnasında bir arkadaşı ona dokunduğunda, onu tuttuğunda ya da yanlışlıkla çarptığında genellikle ağladığı ve korkarak titrediği, olduğu yerde kaldığı ve hareket etmeden yalnızca beklediği gözlemlenmiştir. Böyle bir durumla karşılaştığında ise, yardım çağrısında bulunmak yerine genellikle ağlayarak yardımın gelmesini beklediği gözlemlenmiştir.

Çalışmada anneler ile yapılan görüşmelerde, pek çok annenin çocuklarına kontrollü bir şekilde televizyon izlettirdikleri, izledikleri programları zaman zaman çocukların kendilerinin seçmesine izin verdikleri ancak onlarla birlikte izledikleri, televizyon izleme sürelerinin her gün olmadığı ve genellikle izledikleri günlerde 1 saati geçmediği bilgileri elde edilmiştir.

3 yaşında bir erkek çocuk olan E, oyun ortamında gözlemlendiğinde, arkadaşları ile olan ilişkilerinin kuvvetli olduğu, oyuncaklarını rahatlıkla paylaştığı, arkadaşlarını oyun sırasında beklediği ve oyun esnasında problem yaşayan arkadaşlarına yardım etmeye çalıştığı gözlemlenmiştir. 4 yaşında bir kız çocuğu olan A, oyun ortamında kurallara rahatlıkla uyabilen ve sorgulayan, gözlemleyen ve arkadaşları ile iş birliği yaparak oyun oynamaya çalıştığı gözlemlenmiştir.

Ayrıca anneler ile yapılan görüşmelerde çocukların televizyonda gördükleri evde oynadıklarını, evde o gördükleri oyunları denemek istediklerini belirtmişlerdir. 6 yaşında bir kız çocuğu olan D, televizyonda izlediği deneyleri okulda arkadaşlarına anlattığı, tahta bloklar kullanarak gördüğü pek çok oyunu sadece blokları kullanarak anlatmaya çalıştığı ya da resim çizerek bu oyunları göstermeye çalıştığı gözlemlenmiştir. 5 yaşında bir erkek çocuk olan A, oyunlarında televizyonda gördüğü sosyal içerikli unsurları zaman zaman yansıttığı gözlemlenmiştir. Örneğin, izlediği çizgi filmde hamama giden çocukları gören A, evde babası ile bu oyunu oynadığı, peştamal bağlayarak hamama gitmek istediğini belirttiği bilgisine ulaşılmıştır.

5 yaşında bir kız çocuğu olan D'nin oyun oynama becerisi gözlemlendiğinde, oyunlarda genellikle çizgi film karakterlerini ya da ailesi ile birlikte izlediği televizyon dizilerindeki karakterleri yansıttığı, izlediği televizyon dizilerindeki karakterlerden etkilendiği, karakterlerin hareketlerini, konuşmasını taklit ettiği gözlemlenmiştir.

4 yaşında bir kız çocuğu olan D'nin ise, oyun oynama sırasında karakterin özelliklerini yansıtırken bebeksi bir şekilde konuştuğu ve bu konuşma dilinin günlük yaşantısına etki ettiği ve dil gelişiminde bebeksi kelimeler kullandığı gözlemlenmiştir. Genellikle izlekleri karakterleri taklit ettiği ve karakterlerin özelliklerini benimsediği ve bu karakterlere özendikleri gözlemlenmiştir. Çalışmaya katılan 5 kız çocuğu gözlemlendiğinde; oyun oynarken “prenslik”, “Elsalık” gibi konuları ele aldıkları, karakterlerin kıyafetlerini, davranışlarını taklit ettikleri, karakterler gibi olmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışmada, okul öncesi dönemde 3-6 yaş aralığındaki televizyon izleme alışkanlığı olan çocuklarda televizyonun dil gelişimi ve oyun oynama becerileri üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada çocukların dil gelişimleri ve oyun oynama becerilerinde televizyonun ne gibi etkileri olduğunun ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışmadan elde edilen bulgular neticesinde çocukların izlediği televizyon programlarında aile bireylerinin etkisinin önemli olduğu, televizyon izleme süreleri kontrollü olan çocuklarda olumsuz etkilerin daha az ortaya çıktığı, televizyon izleme süreleri kontrol altında olmayan ve uzun saatler televizyon başında vakit geçiren çocuklarda ise olumsuz etkilerin daha fazla ortaya çıktığı söylenebilir. Alan yazında yapılan çalışmalarda oyun üzerine ve dil gelişimi üzerine televizyon etkilerinin incelendiği araştırmalar olmakla birlikte vaka çalışmasına dayanan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu bağlamda vaka takdimlerine dayanan bu çalışma, her çocuğun farklı bir şekilde televizyon programlarından etkilendiği, televizyonun hem dil gelişimine hem de oyun oynama becerilerine olan etkisini ortaya koymak bakımından önemli görülmektedir.

Çocukların oyun oynama ve dil gelişim becerilerinde televizyonu eğitici bir faktör olarak değerlendirip, kontrollü olarak izleyen çocuklarda, televizyon dil gelişimlerinde yeni kelimelerin öğrenilmesine, farklı oyunlar öğrenerek bu oyunların denenmesine katkı sağladığı, çocukları yaşadıkları toplumun değerleri, kuralları hakkında bilinçlendirdiği görülmüştür. Benzer şekilde alan yazın ile karşılaştırıldığında, televizyonun eğitici bir biçimde çocuklara yardımcı olduğu, problem çözme, arkadaşlık kavramı, paylaşma ve benzeri kavramlarının gelişiminde yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Çalışmanın bir diğer sonucu ise; uzun süre televizyon başında vakit geçiren, kontrolsüz bir şekilde izledikleri televizyon programlarından etkilenen çocukların özellikle dil gelişimlerinin etkilendiği, kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, konuşma becerisinde güçlük yaşadıkları, kelime kapasitelerinde yaşıtlarına göre geriden geldikleri, oyun oynama becerilerinde sembolik oyun kurma becerilerinin geriden geldiği ve kendilerini ifade edemedikleri için oyun esnasında ağladıkları, öfkelenedikleri ve benzeri davranışlar sergiledikleri görülmüştür.

Bu çalışmanın sonucu dikkate alındığında, okul öncesi dönemde televizyon izleme alışkanlığına sahip çocukların dil gelişimi ve oyun oynama becerileri üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu, çocukların ifade etme becerisinde, oyun oynama ve dikkat-odaklanma becerilerinin gelişmesinde önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde çocukların televizyonu kontrollü bir şekilde izlemeleri gerektiği, saatlerce başından kalkmadan televizyon izlemenin çocukların gelişimlerine zarar verdiği bu nedenle de aile bireylerinin bu konuda önlem alması gerektiği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Aydın, Ayhan. (2011). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Pegem.
- Ayvacı, H. (2010). A Pilot Survey to Improve the Use of Scientific Process Skills of Kindergarten Children. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*. 4(2), 1-24.
- Akçay, D., Özcebe, H. (2012). Televizyonun Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Saldırganlık Davranışına Etkisi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*. 55: 82-87.
- Akınbay, H. (2014). Okul Öncesi Dönemde Oyunun Önemi ve Çocukların Motor Gelişimi Üzerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Konya.
- Akkuş, S., Yılmaz, Y., Şahinöz, A., Sucaklı, İ. (2015). 3-60 Ay Arası Çocukların Televizyon İzleme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*. 1. 351-365.
- Bekmezci, H., Özkan, H. (2015). Oyun ve Oyuncanın Çocuk Sağlığına Etkisi, (derl.). *İzmir Dr. Behçet Uz. Çocuk Hast. Dergisi* 2015; 5(2):81-87 doi:10.5222/buchd.2015.081.
- Büyükbaykal, G. (2007). Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. 24. 31-44.
- Committee on Public Education Pediatrics (2001). *Children, Adolescents, and Television*. DOI: 10.1542/peds.107.2.423.
- Cüceloğlu, D. (2011). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi.
- Çiçek, A. (2002). 0-6 Yaş Grubu Çocuklarda Dil Gelişimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4(1), 115-124.
- Demir, S. (2011). Okul Öncesi Dönemde Dil Gelişimi ve Sorunları. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*. 1(1), 38-49.
- Ertunç, F. (2011). *Çocuk Dünyasında Reklamın Rolü: Televizyon Reklamlarında Çocuklara Yönelik Düzenlemeler*. Uzmanlık Tezi. T.C. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Ankara.

İmik Tanyıldız, N., Karabulut, N. (2018). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Çizgi ve Dizi Filmlere Yönelik Düşüncelerinin İncelenmesi. *Uluslararası Beşerî Bilimler ve Eğitim Dergisi*. 4(9). 86-102.

Katlav, S. (2014). Oyunun Okul Öncesi Çocuklarda 3-5 Yaş Çocuklarının Gelişimine Etkileri. *International Journal of Social Science*. 28, 253-273. Doi: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2465>.

Murphy, A. (2009). *Oyun Çocuğun Gıdasıdır*. İstanbul: Kaknüs.

Öztürk, C., Karayağız, G. (2007). Çocuk ve Televizyon. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 10:2.

Poyraz, Hatice. (2017). *Okul Öncesinde Oyun ve Örnekleri*. Ankara: Anı.

Pungello, E., Iruka, I., Dotterer, A. Mills-Koonce, R., Reznick, S. (2009). The Effects of Socioeconomic Status, Race, and Parenting on Language Development in Early Childhood. *Developmental Psychology*. 45(2), 544–557. DOI: 10.1037/a0013917.

Yalaz, K., Anlar, B., Bayoğlu, B. (2010). *Denver II Gelişimsel Tarama Testi "Türkiye Standardizasyonu*. Ankara: Gelişimsel Çocuk Nörolojisi Derneği.

Yavuzer, Haluk. (2015). *Çocuğunuzun İlk 6 Yılı*. İstanbul: Remzi.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (5. Basım). Ankara: Seçkin.

Yin, R. K. (2009). *Case Study Research: Design and Methods*. 4. Baskı. Thousand Oaks, CA: Sage, 2009, 76:136-503.